

Sosiaalisen raportoinnin tuloksia vuodelta 2024

Tässä koosteessa on huomioitu vuoden 2024 aikana tehdyt sosiaaliset raportoinnit (31 kpl), kolmen SO sotessa -tilaisuuden sisältö ja keskustelu, vuoden aikana pidettyjen RAKE-työpajojen (4 kpl) tuotokset sekä Talouden taitoja koko perheelle yhdessä TALTU-hankkeessa tehdyn sosiaalisen raportoinnin (8 kpl) tulokset Satakunnan osalta.

Merkittävä huolenaihe vuonna 2024: Sote-palveluiden saatavuuden heikentyminen Satakunnassa sekä palveluiden myöntämisen kriteerien tai palveluverkon muutosten vaikutukset asiakkaiden arkeen.

Erityisesti raporteissa tulivat esiin huoli pienempien paikkakuntien palveluista ja palveluiden keskittämisen vaikutuksista. Alueilla, joilta on siirretty sosiaalipalveluja toisaalle (esim. Luvia, Harjavalta, Kokemäki), kuvattiin asiakkaiden motivoiminen palveluiden piiriin vaikeaksi, kun matkat ovat pitkiä, kulkemisen kustannukset koituvat ongelmaksi, ja asiakkaiden kynnys hakeutua palveluun toiselle paikkakunnalle voi olla korkea. Asiakkaat arvioivat kymmenien kilometrien matkat liian pitkiksi säännöllisen palvelun, esimerkiksi intervallijakson, saamiseksi. Pienemmille paikkakunnille on vaikea saada vaihtoehtoja ja toimijoita.

Saatavuuden ja/tai laadun ongelmia raportoitiin vuoden 2024 aikana mm. terveyskeskuspalveluissa, palveluasumisessa, henkilökohtaisen avun palveluissa, vammaispalveluiden työpaikkaohjauksessa, nepsy-piirteisten lasten palveluissa, maahanmuuttajien palveluissa aikuissosiaalityön maahanmuuttajatiimin loputtua, vanhuspalveluiden kuljetuspalveluissa, saattohoidossa, kehitysvammaisten asuamisen tuen palveluissa, työkäisten muistisairaiden palveluissa, omaishoitajien ja omaishoidettavien tuessa, ikääntyneiden sosiaalityössä ja palveluohjauksessa sekä terveystieteiden sosiaalityön palveluissa.

Saavutettavuuden ongelmia, kuten tiedon puutetta, kuvattiin olevan mm. taloudellisen tuen palveluissa sekä ruoka-apupalveluissa. Ihmisten motivoimisen ryhmä- ja päiväaikaiseen toimintaan kuvattiin olevan aiempaa vaikeampaa, kun sosiaalisesta kuntoutuksesta ei makseta enää taloudellista korvausta. Ammatillaiset ja omaiset kokivat huolta mm. kotiin annettavan jalkautuvan tuen antamisen mahdollisuuksien vähenemisestä, kehitysvammaisten nuorten tulevaisuudesta, avotyössä olevien mahdollisuudesta kohtuuhintaiseen ruokailuun sekä ruoka-apujakelussa esiintyvistä painostuksista osallistua uskonnolliseen toimintaan.

Resurssipulaa raportoitiin olevan monissa palveluissa, mm. vammaispalveluiden työelämän tai asuamisen tuessa, kuntouttavassa työtoiminnassa ja sosiaalisessa kuntoutuksessa, aikuissosiaalityössä, kouluissa, päihdepalveluissa, omaishoidon palveluissa sekä nuorille suunnatussa tuessa yli sektori-rajojen.

Kokonaisuudessaan joustavuuden eri palveluiden välillä arvioitiin ammattilaisten toimesta vähentyneen, ja raja-aitoja kuvattiin olevan palvelujärjestelmässä yhä enemmän, jolloin on vaikea räätälöidä yksilöllisiä palvelupolkuja asiakkaille. Asiakkaiden luottamus avun saamiseen on selvästi raportoijien mukaan heikentynyt.

Paljon raportoitu teema: Nuorten ja lasten pahoinvointi, riippuvuusongelmat sekä mielen-terveyden vaikeudet

Lastensuojelun kriittinen tilanne tuotiin esiin kevään raporteissa: Asiakasmitoituksen raportoitiin ylittävän ja sosiaalityöntekijöiden sekä esihenkilöiden olevan vaikeasti ylikuormitettuja. Ammatillaiset raportoivat vakavaa huoltaan tilanteesta ja suojelua tarvitsevien lasten hyvinvoinnista ja

turvallisuudesta. Tilanteeseen toivottiin puututtavan sekä konkreettisin keinoin tuettavan nykyisten työntekijöiden työssäjaksamista pitkään jatkuneessa tilanteessa.

Raportit tuovat esiin kiinnostavia ja huolestuttavia havaintoja **lasten ja nuorten tilanteista**: Loppuvuodesta raportoitiin havainnosta, että jo hyvin pienillä lapsilla, noin 10-vuotiailla, on sähkötupakoinnista aiheutunutta vaikeaa nikotiiniriippuvuutta, eikä näille lapsille olemassa hoitopolkua. Asiaan toivottiin herättävän sekä ammattilaisten että muiden aikuisten taholta.

Raportojien havaintojen mukaan **yksin maahantulleet nuoret** ovat selvästi aiempaa useammin vailla riittävää tukea: tukihenkilöiden ja aikuissosiaalityön mamu-tiimin puute näkyvät näiden henkilöiden kohdalla.

Nuorten **häiriökäyttäytymisestä** mm. Raumalla raportoitiin myös vuoden aikana. Ammattilaisten havainto on, ettei nuorille aikuisille ole kaikkialla maakunnassa tarjolla kohderyhmälle sopivaa **kuntouttavaa toimintaa**. Ammattilaiset raportoivat, että nuoria on vaikea motivoida sosiaalisen kuntoutuksen piiriin, kun siitä ei ole heille taloudellista hyötyä.

Toistuva aihe: Toisen asteen ja korkeakoulujen opiskelijoiden tilanteet

Keväällä raporteissa ilmeni ammattilaisten ja asiakkaiden huolta koskien kansallisia toiseen asteen maksuttomuuteen ja opiskelijoiden toimeentuloon liittyviä säästöjä. Ammattilaisten ovat vuonna 2024 raportoineet **opiskelijoiden hyvinvoinnin ja taloudellisen tilanteen heikentymisestä**. Etäopintojen suuri määrä sekä taloudelliset huolet ovat johtaneet opintojen keskeytymiseen, ulkopuolelle jäämiseen ja yksinäisyyden lisääntymiseen. Erytystä huolta koettiin nepsy-piirteisistä opiskelijoista sekä niistä opiskelijoista, joilla ei ole riittävää sosiaalista tukiverkostoa.

Kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden tilanne huolestutti Satakunnassakin. Satakuntaan, erityisesti Poriin, on tulossa suuri määrä kv-opiskelijoita vuonna 2025 mutta onko näiden henkilöiden tarpeisiin vastaamiseen todella varauduttu? Ammattilaiset raportoivat tilanteista, joissa kohdemaata, työllistymisen mahdollisuudet, elinkustannukset, saadut tulot on markkinoitu valheellisesti, on asumisen haasteita, rahat on loppu, työtä ei saada, kielitaito on puutteellinen ja opiskelijat eivät saa harkkapaikkoja. Huoli siitä, onko alueella riittävästi asuntoja näille tulijoille vai onko tilanne riski asunnottomuuden / piiloasunnottomuuden kasvulle tai jopa uudenlaiselle paperittomien henkilöiden ryhmän kasvulle Porissa ja Satakunnassa.

Ajankohtaisten ilmiöiden, ajan hengen sekä kansallisten leikkausten vaikutukset alueen palveluihin ja ihmisten tilanteisiin

Jokunen raportti liittyi laajemmin vallitsevaan kulttuuriimme. Esimerkiksi kunnioitus toisen ihmisen asuntoa ja toipumispolkua kohtaan tuntuu vähentyneen, ulkopuolisten häiriönaiheuttajien rooli asumisen ongelmassa on selvästi kasvanut lähivuosina. Vaikeassa tilanteessa olevilla ihmisillä vaikuttaa olevan aiempaa enemmän suurempi vastuu ryhmästä ja kavereista, kun omista asioista - koetaan velvollisuutta ja pakkoa päästää ulkopuolisia omaan asuntoon ja auttaa kavereita. Erilaisiin ryhmätöihin on vaikea saada osallistujia, ihmiset tuntevat laajasti kokonaisuudessaan passiivisilta.

Havaintoja sosiaaliturvaleikkausten ja kustannusten nousun vaikutuksista raportoitiin mm. lapsiperheiden palveluista, ikääntyneiden palveluista sekä aikuissosiaalityöstä. Raportojien mukaan vaikutukset kasautuvat ja näkyvät erityisesti talouksissa, jotka ovat valmiiksi erityisen haavoittuvassa asemassa esimerkiksi somaattisen ja/tai psyykkisen sairastamisen vuoksi. Ammattilaiset toivat esiin huoltaan ihmisoikeuksien ja Lasten oikeuksien sopimuksen toteutumisesta. Yhä useampi ihminen elää raporttien mukaan taloudellisessa ahdingossa. Myös sellaiset taloudet, jotka aiemmin tulleet

taloudellisesti toimeen, ovat nyt vaikeuksissa. Leikkaukset aiheuttavat asiakkaita ahdistusta, pelkoa, vihaa sekä tunteen marginaaliin ajetuksi tulemisesta. Eräs raportoiija kertoi asiakkaan soittaneen ahdistuneena ja kysyneen, miten hän voisi saada kunniallisen lopun elämälleen, kun ei enää pärjää. Ammatillaiset raportoivat huoltaan koskien yhteiskuntarauhaa, katuturvallisuutta sekä omaa työturvallisuuttaan tilanteessa, jossa yhä useampi kokee epätoivoa. Ammatillaiset raportoivat, että jo nyt erityisen haavoittuvassa tilanteessa olevilla on todellisia vaikeuksia löytää nk. kohtuuhintaisia asuntoja.

Elinkustannusten jatkuva nousu yhdistettynä esimerkiksi lääkkeiden kallistumiseen ja niiden omavastuuosuuksien korotuksiin huolestuttaa ammatillaisia. Ammatillaiset arvioivat, että monet **leikkaukset ja tiukennukset** näkyvät ja tulevat näkymään ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen hakija- ja myöntämismäärissä, ruoka-avun hakijamäärissä, sote-palveluiden tarpeen lisääntymisessä tai itsemurhien määrän kasvussa. Muina käytännön esimerkkeinä eri kohderyhmien hyvinvointia mahdollisesti heikentävistä leikkauksista raporteissa esiin nousivat mm. leikkaukset kansallisista virkistys- ja vertaistukipalveluista (esim. Kelan tai MTLH tarjoamat kurssit) sekä asumistuen poistuminen omistusasunnoista ja sen vaikutukset pienituloisten tilanteisiin. Ammatillaiset kuvasivat raporteissa huoltaan asunnottomien ja häätöjen lukumäärän noususta vuosina 2024-2025. **Kireä taloustilanne** näkyy laajasti myös järjestökentällä. Erään raportoiijan mukaan vapaaehtoisena toimineiden henkilöiden kenties priorisoitava palkkatyö vapaaehtoistoiminnan edelle taloudellisista syistä. Yhä harvempi ryhtyy vapaaehtoistyöhön, mikä vaikuttaa tukea tarvitsevien mahdollisuuksiin saada tukea kuten tukiperheitä tai –henkilöitä.

Kehittämistarpeita ja –ideoita raportoitiin runsaasti

Yksi kehittämis- tai hankeidea koski **hamstrausongelmasta kärsivien asiakkaiden** palveluja. Heillä ei ole raportoiijan mukaan heidän tarpeisiinsa vastaavia palveluja, kuten intensiivistä monialaista interventiota, jossa tarjottaisiin konkreettista apua, eri toimijoiden antamaa tukea sekä jatkoseurantaa.

Kehitysvammaisten nuorten palveluissa nähtiin olevan kehittämisen paikkoja; heille tulisi olla tarjolla laajemmin ja ajanmukaisia vaihtoehtoja asumisen ja päiväaikaisen toiminnan suhteen. **Eryistä tukea tarvitsevien ikääntyneiden** palveluissa nähtiin olevan kehittämistarpeita sekä tilausta palveluvalikoiman laajentamiselle esimerkiksi sosiaaliohjauksen, ikäerityisten mielenterveys- ja päihdepalveluiden, etsivän työn ja sosiaalisen kuntoutuksen palveluilla. Palveluiden ja palveluvalikoiman kehittämistarpeita tuli esiin muistisairauden, erityisesti **työikäisten muistisairaiden**, sekä **omaishoitajien ja omaishoidettavien** palveluissa.

Kehittämistarvetta arvioitiin olevan ylipäättään **yhteisötyön** kentällä mm. yksinäisyyden vähentämiseksi ja nuorten tukemiseksi. Sekä **nuorille että vanhemmille** suunnatun tuen arvioidaan kaipaavan vahvistamista Satakunnassa.

Ratkaisuehdotuksissa mainittiin **lisäksi** mm. omalääkärimallin kehittäminen, olemassa olevien tilojen nykyistä parempi hyödyntäminen palveluiden tarjoamiseksi, nuorten aikuisten tuen kehittäminen, monitoimijaisen ja -alaisen yhteistyön kehittämiseksi nähtiin olevan tilausta, samoin jalkautuvan ja matalan kynnyksen palveluiden vahvistamiselle.

Ehdotuksissa tuli esiin toive asukkaiden taloudellisia tilanteita helpottavista **poliittisista päätöksistä**, sekä toive siitä, että päätöksentekijöillä sekä palveluiden ylimmällä johdolla olisi vahvempi **ymmärrys ja käsitys** sosiaalipalveluista, ja että päätösten **kerrannaisvaikutukset** otettaisiin paremmin huomioon päätettäessä leikkauksista ja supistuksista.

Palveluiden käyttäjien, omaisten ja ammattilaisten **osallisuuden vahvistaminen** palveluiden kehittämisessä arvioitiin hyötyjä tuovaksi.